

До
Членовете на научното жури
Юридически факултет
СУ „Св. Кл. Охридски”

С Т А Н О В И Щ Е

от **Янаки Стоилов** – доц. д-р по теория на правото в ЮФ на СУ „Св. Кл. Охридски”, член на научно жури по конкурс за заемане на академичната длъжност „професор”,

по професионално направление 3.6. „Право” (Обща теория на правото), обявен в ДВ, бр. 90 от 16.11.2012 г., с участник в конкурса доц. д-р **Даниел Вълчев**

За участие в конкурса Даниел Вълчев е представил монографията „Валидност и легитимност в правото”. Тя е издадена през 2012 г. Нейното съдържание е структурирано във въведение, шест глави, заключение, post scriptum, цитирана и използвана литература – в обем от 295 страници.

Изследването се отнася до проблем с безспорно основополагащо значение за общата теория на правото и философията на правото. Отношението към валидността и легитимността в правото изразява методологическата ориентация и позиция на изследователите в областта на правната теория. От тази гледна точка представеният от Д. Вълчев труд е едновременно синтез на неговата досегашна творческа работа и програма на възгледите му в областта на правната теория.

Идеята за монографията е провокирана от книгата на Роберт Алекси в отговор на юридическия позитивизъм. Д. Вълчев отдава предпочитание на категорията валидност пред категорията легитимност на правото. Валидността като способност на юридическия акт да бъде приобщен към определен правен ред и да породи определени правни последици е поставена в основата на правото и неговото познание. „Докато валидността е юридическо качество на правно дължимото, ... то легитимността е по-скоро въпрос на обща нагласа към дължимото, която е резултат от неговото субективно възприемане от страна на

адресатите.” В тази практическа социална философия ценностите, фактите и нормите са напълно разграничени. Така въпросът за легитимността на правото се разтропява – на легитимност (съдържателно оправдание с помощта на ценност), на ефикасност (оправдаване чрез емпиричния критерий за съобразяване с правилото) и валидност (система от логически връзки, основани върху взаимодействието между воля и норма). В тази формалнологическа конструкция, освободена от „идеологически обременености”, легитимността се свежда до валидността.

В сферата на общата теория на правото Д. Вълчев може да бъде определен като нормативист (последовател на Х. Келзен), креативист (за него правото е създадено, а не дадено) и *hard positivist* (за разлика от Х. Харт, който се самоопределя към *soft positivism-a*). Но в сферата на правната и социалната философия той е по-скоро кантианец – най-важната функция на правото е да спомага за запазване на мира, за решаване на значимите социални конфликти без насилие, чрез правото.

Според мен, правният нормативизъм достига до своеобразен абсолютизъм с претенцията си да дава отговори, валидни за всяка ситуация и то само от гледище на правото. Така този възглед се сблъсква със собствената си ограниченост – невъзможност да намери чисто правно обосноваване на т. нар. основна норма. Косвено признание за тази ограниченост е основателното твърдение на автора, че „юридическото изследване на правото следва да предложи приемливи отговори на въпросите, засягащи не само правото, *но и неговата непосредствена среда*”. Той основателно задава въпроса дали връзката право – морал и право – социални факти съществува на равнище норма или само на равнище ред.

По подобен начин възниква затруднение, когато трябва да се обясни отношението право – държава в чисто нормативистки контекст. Интересен е паралелът, който Д. Вълчев прави между основната норма в учението на Х. Келзен за правото и суверенитета в рамките на класическите възгледи за държавата (по подобие на Н. Бобио, който оприличава суверенитета като власт на властите). Но защо в единия случай (при суверенитета) държавата се

представя като легитимна, т.е. необходимостта от подчинение е ценностно обоснована, а в другия (с правото) е достатъчно да се обоснове валидността на правния ред?! В крайна сметка разликата между държавата и правото е в тяхната различна социална природа. Държавата е организация за управление, а правото е нормативно средство за регулиране. В това се състои различието на тези две институции. Разбирам, обаче, че когато държавата се отъждествява с централизирания правен ред, няма място за използване на социално-политически и други правни критерии.

В своето изследване Д. Вълчев показва задълбочено познаване и творческо използване на класически и съвременни автори в областта на общата теория и философията на правото. Той потвърждава значителните си познания и ерудиция в областта на историята на политическите и правни учения. Това особено проличава при анализа на основните източници, легитимиращи правото – космос, Бог и човешки разум, както и при представянето на проблема за валидността в съвременния правнофилософски дебат. Материята на изследването е сложна и абстрактна, но въпреки това стилът и езикът на автора правят нейното възприемане достъпно не само за тесни специалисти.

Книгата обогатява изследователския фонд на българската правна литература. Заедно с това тя може да се използва от студентите в юридическия факултет в тяхното обучение по няколко дисциплини – Обща теория на правото, Общо учение за държавата, Правни и политически учения, Философия на правото.

Заклучение:

Монографията на Даниел Вълчев „Валидност и легитимност в правото” е творческо изследване на централен за общата теория и философията на правото проблем. Тя предлага обстоен и критичен анализ на темата с приноси за правната наука по отношение на разграничаването на валидност и легитимност в правото и тяхната роля в обособяването на основните направления в правната теория.

Според мен, кандидатът отговаря изцяло на условията по чл. 24, ал. 1, т. 1, 2, буква „а” и „в”, т. 3 и ал. 3 от ЗРАСРБ за заемане на академичната длъжност „професор” по право. В съответствие с този извод предлагам на научното жури да избере доц. д-р Даниел Василев Вълчев за професор по Обща теория на правото в ЮФ на СУ „Св. Кл. Охридски”.

11. 03. 2013 г.

Доц. д-р Янаки Стоилов